

همیشه‌ی

سازمان میراث فرهنگی

گفت‌وگو با هربرت کریم‌مسیحی گردآورنده امضای معماران و هنرمندان هخامنشی از ستون‌ها و سنگ‌نگار‌های تخت جمشید

امضای معماران تخت جمشید را دارم

گزارش

محمد پاریکانی

روزنامه‌نگار

تصور اینکه معماران و هنرمندان سلازنده تخت جمشید در دوران هخامنشی امضاهای خود را بر ستون‌ها و نقش برجسته‌های این محوطه میراث جهانی ثبت کرده باشند دور از ذهن بود اما حالا یک مستندنگار آثار تاریخی توانسته‌است حدود ۷۰۰ امضای موجود بر سنگ‌ها و نقش‌های تخت جمشید را گردآوری کند تا مشخص شود تخت جمشید را میکل آنژها و پیکاسوهای دوران باستان از تمدن‌های مختلف خلق کرده‌اند که

هر یک بهترین هنرمندان دوران خود بوده‌اند و با خلعت و احترام به تخت جمشید فرستاده شده‌اند تا شکوه‌مندترین معماری دوران باستان را در بیش از ۲۵۰۰ سال قبل در جهان خلق کنند. هربرت کریم‌مسیحی، عکاس مستندنگار آثار باستانی است که حدود ۳ سال برای گردآوری امضاهای دوران هخامنشی در نقاط مختلف ایران که آثار هخامنشی را در خود جای داده‌اند زمان گذاشته و پس از ۹ ماه کار مداوم در تخت جمشید توانسته حدود ۷۰۰ امضا در بیش از ۶۰۰ مدل از تمدن‌های مختلف را از درون سنگ‌ها و ستون‌ها و نقش برجسته‌های تخت جمشید جمع‌آوری کند. او حالا برای نخستین‌بار در گفت‌وگو با همشهری درباره این مستندنگاری جذاب، سخن گفته‌است.

با توجه به نوع و مدل امضاها و نوع معماری تخت جمشید می‌دانیم که این محوطه ترکیبی از معماری چندین تمدن دوران پیش از هخامنشی یا هم‌دوره هخامنشی است. **یعنی نشان‌های معماری دوره عیلامی هم در تخت جمشید وجود دارد؟**
بله. کنگره‌های تخت جمشید کنگره‌های عیلامی هستند. نشانه‌هایی از تمدن آشوری و مصری و اورارتویی هم در تخت جمشید وجود دارد که در فرم چیزی که ما امروز آن را به‌عنوان تخت جمشید می‌شناسیم دخیل هستند. تمام تمدن‌های حوزه فرهنگی دوران هخامنشی آنچه را که زیباترین بود با خود به این محوطه باستانی به ارمغان آوردند. اقوام مختلفی که در امپراتوری هخامنشی کار می‌کردند، زیباترین چیزی را که می‌توانستند خلق کنند با خود به تخت جمشید آوردند. کاخ تچر شبیه به معابد مصری است و بخش‌هایی از سنگ‌نگار‌ها عاریت گرفته شده از فرم آشوری است. اما شکل آنها ایرانی‌زده شده و حجم پیدا کرده است. در تمدن آشور و بابل لاماسوها یا گاو‌دها دارای شکل دو بعدی هستند اما در تخت جمشید آنها را سه بعدی و حجیم و بزرگ‌تر می‌بینیم.

چه تعداد امضا از تخت جمشید استخراج کردید؟
حدود ۷۰۰ امضا در ۷۰ مدل در تخت جمشید و برزن جنوبی وجود دارد.

امضاهای موجود در تخت جمشید متعلق به کدام اقوام و تمدن‌های باستانی است؟

امضاها به چند بخش تقسیم می‌شوند. برخی‌شان شبیه حروف اقوام باستانی هستند.

به‌احتمال زیاد افرادی از این دوره‌های تمدنی در خلق تخت جمشید نقش داشته‌اند و وقتی اثر خود را به اتمام رسانده‌اند امضایشان را آنجا ثبت کرده‌اند.

هنرمندان کدام حوزه تمدنی تخت جمشید را ساخته‌اند؟

نمی‌توانیم دقیقاً بگوییم اورار توها، مصری‌ها یا فنیقی‌ها مستقیم اینکار را انجام داده‌اند. ولی هنرمندانی که تحت تأثیر تمدن‌های متعدد بودند تخت جمشید را بر پا کردند. وسعت امپراتوری هخامنشی آنقدر بزرگ بود و اقوامی که در این تمدن زندگی می‌کردند آنقدر زیاد بودند که می‌توان اقوام مختلف را با هنر دوران خود در تخت جمشید یافت.

فراوانی امضاها در کدام بخش‌های تخت جمشید بیشتر است؟

تخت جمشید در بخش کاخ هدیش و کاخ تچر امضا ندارد. در کاخ آپادانی تخت جمشید هم

امضایی مشاهده نشده. بیشتر امضاها در محل خزانه تخت جمشید، پلکان هدیه اوران، کاخ

امضای انتهای کار است. یعنی یک معمار یا هنرمند کار را انجام داده و در انتها امضای خود را بر اثر حک کرده تا بگوید کار را تمام کرده‌است.

با توجه به شکل امضاها هنرمندان خالق تخت جمشید چه کسانی بودند؟

از آن دوره گاهی تمدن‌هایی داریم که امروز آنها را نمی‌شناسیم. اما می‌دانیم که نمونه امضاها و حروفی در آنها وجود دارد که شبیه حروف زبان عیلامی، آرامی، فنیقی و بابلی است و نشان می‌دهد

شکل و مدل امضاها در تخت جمشید چگونه است؟

مدل‌های مختلف امضا وجود دارد. بعضی‌شان متعلق به تمدن‌های هم‌دوره هخامنشی است. مثلاً گروه مهر است که نماد خورشید و نور و برکت و قدرت است. چرا این امضا یا بدو وسط یک ستون حجاری شود؟ بیشترین نمونه این امضا در بخش خزانه و پایه ستون‌ها وجود دارد. انگار می‌خواستند ستون‌ها را متبرک کنند تا همیشه برقرار بمانند که در پایه آنها این امضاها را گذاشته‌اند. از دیگر نمونه امضاها یی که به‌صورت متناوب در تخت جمشید وجود دارد، یکی‌شان دولوزی روی یکدیگر است که نمونه آنها را مردم می‌توانند در موزه ایران باستان و بر پلکانی که از کاخ صد دروازه آمده‌است ببینند. یا علامتی است که شبیه یک درخت نخل است. یا علامتی که شبیه یک مربع است که در آن یک فرسرد وجود دارد. امضایی هم هست که یک فلش و یک ضربدر پایین آن وجود دارد. اما از نظر من جالب‌ترین امضایی که در تخت جمشید وجود دارد امضایی است که در ساعات خاصی دیده می‌شود. این امضا را ۱۰ صبح نمی‌توانید ببینید. اگر خورشید ساعت ۷ و نیم بعداز ظهر غروب کند، این امضا ساعت ۲۲ و ۷ تا ۲۹ و ۱ دقیقه دیده می‌شود و بعد از آن اگر حتی نور هم بینداز بد نمی‌توانید آن را مشاهده کنید. جالب‌تر اینکه در یک اثر تخت جمشید تو تا سه امضارا کنار هم گذاشته‌اند. این سه امضای متفاوت چه معنایی دارد؟ امضاها شکل‌های خاص و عجیب دارند. برخی امضاها شبیه حرف K انگلیسی یا H انگلیسی و گاه به‌صورت AK کنار هم قرار دارند. امضایی می‌بینید که شبیه به حرف A انگلیسی است.

صد ستون، برزن جنوبی و بخشی از کاخ اچ تخت جمشید است. در دوره داروش بزرگ امضایی در تخت جمشید وجود ندارد و شروع امضاها از دوره خشایارشا است. تخت جمشیدی که ما می‌شناسیم ثمره دوران حکومت خشایارشا است. در دوره داروش، تخت جمشید چندان وسعتی نداشت و در دوره خشایارشا وسعت یافت و بسط و گسترش آن در دوره اردشیر دوم بود.

پس بیشتر امضاها متعلق به دوره خشایارشا و اردشیر دوم است؟

بله. البته نوع و اندازه امضاها در دوران اردشیر دوم متفاوت است که نشان می‌دهد نوع هنر دوره خشایارشا در تخت جمشید دارای طرافت بیشتری است. اما در دوره اردشیر دوم از ظرافت‌ها کاسته شده و مدل‌ها و پاشلون‌ها عوض می‌شوند و نوع معماری حجیم‌تر شده است.

این امضاها کجای تخت جمشید هستند؟

متأسفانه نمی‌توانم بگویم؛ به این دلیل که اگر بگویم ممکن است برخی دنبالش بگردند و آن را پیدا کنند و به آن دست بزنند که باعث تخریبش می‌شود. در برخی امضاها حجاری و تیم حجاری ظریف و با دقت تر کار کرده‌اند. سؤال من از جامعه باستان‌شناسی این است که آیا به اندازه‌ای که معماران و هنرمندان سازنده تخت جمشید یا تیشه‌ها ضربه زده‌اند می‌توان تشخیص داد، سن و سال آنها چقدر بوده؟ چون امضایی شد اختلاف زمانی دارد. جالب است بدانیم آیا یک سنگتراش می‌تواند در ۳۰ سالگی وارد تخت جمشید شده باشد و در ۵۰ سالگی هنوز در تخت جمشید مشغول به کار بود چون امضایش پیرتر و خسته‌تر شده‌است.

امضا‌های هخامنشی غیر از تخت جمشید در نقاط دیگر هم وجود دارند؟

نوع امضاها در نقاط دیگر متفاوت می‌شود. در دهانه غلامان یک لیوان یافت شد که زیر آن تصاویری وجود دارد اما نمی‌توان گفت امضا است. حروف شک‌بر انگیز است. نوع حروف و شکل‌هایی که زیر جام‌ها وجود دارد، مربوط به دوره عیلامی است. یا این آثار از دوره عیلامی آنجا بوده یا اینکه هخامنشیان تمدن عیلامی را با خود به دهانه غلامان در سیستان و بلوچستان برده‌اند. در شوش هیچ امضای دوره هخامنشی نیافتیم. در پاسارگاد که در ۱۰۰ کیلومتری تخت جمشید است، شکل امضاها فرق می‌کند. تنها در تل تخت در بالای کوه که در دزدیبانی پاسارگاد بوده، موفق به یافتن امضای هخامنشی شدم. بعضاً نیز امضایی روی پلکان مقبره کوروش وجود دارد که نشان می‌دهد در دوره سلوکیان در ایران این نقش‌ونگار‌ها ایجاد شده، ولی چون کثرت ندارند نمی‌توان گفت امضا هستند. امضا‌های هخامنشی تنها در تخت جمشید وجود دارند.

نقل قول خبر

بازدید رایگان از موزه تاریخ طبیعی

محمدرضا اشرف‌زاده مدیر کل دفتر موزه ملی تاریخ طبیعی و ذخایر ژنتیک: «۲۵ هزار نفر در دهه فجر امسال از موزه‌های تاریخ طبیعی در تهران و سایر استان‌ها بازدید کردند. به دلیل استقبال بالا به خصوص مدارس، مهلت بازدید رایسگان از این موزه‌ها تا پایان سال جاری تمدید شد.

محمدرضا اشرف‌زاده مدیر کل دفتر موزه ملی تاریخ طبیعی و ذخایر ژنتیک: «۲۵ هزار نفر در دهه فجر امسال از موزه‌های تاریخ طبیعی و ذخایر ژنتیک: «۲۵ هزار نفر در دهه فجر امسال از موزه‌های تاریخ طبیعی در تهران و سایر استان‌ها بازدید کردند. به دلیل استقبال بالا به خصوص مدارس، مهلت بازدید رایسگان از این موزه‌ها تا پایان سال جاری تمدید شد.

محمدرضا اشرف‌زاده مدیر کل دفتر موزه ملی تاریخ طبیعی و ذخایر ژنتیک: «۲۵ هزار نفر در دهه فجر امسال از موزه‌های تاریخ طبیعی و ذخایر ژنتیک: «۲۵ هزار نفر در دهه فجر امسال از موزه‌های تاریخ طبیعی در تهران و سایر استان‌ها بازدید کردند. به دلیل استقبال بالا به خصوص مدارس، مهلت بازدید رایسگان از این موزه‌ها تا پایان سال جاری تمدید شد.

جلوگیری از خروج ارز بازباله تر

مهدی خادم‌تأمینی مدیرکل دفتر مدیریت پسماند سازمان حفاظت محیط زیست: «از خشکاله برای بهبود کیفیت خاک و نهاده دامی استفاده می‌شود. سالانه نزدیک به ۲۵ میلیون تن نهاده دامی در کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد که ۷۵ درصد آن وارداتی است.

گزارش روز

مذاکرات گردوغبار به کجا رسید؟

مسئولان سازمان حفاظت محیط‌زیست معتقدند که حدود ۷۰ درصد گردوغباری که در طول سال مناطق مختلف کشورمان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، منشأ خارجی دارند؛ به همین دلیل، آنها تأکید دارند که باید با ابزار «دیپلماسی محیط‌زیست» و مذاکره با کشورهایی که کانون‌های اصلی گردوغبار منطقه در آنها قرار دارند، جلوی این پدیده را گرفت.

علی سلاجقه، معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست به امضای ۲ تفاهمنامه همکاری برای مدیریت میدانی کانون‌های گردوغبار با کشورهای عراق و سوریه اشاره کرد و گفت: انتظار داشتیم که با توجه به تفاهمنامه‌های امضاشده و رفت‌وآمدهای هیأت‌های بلندمرتبه محیط‌زیستی بین ایران با عراق و سوریه، اقدامات عملیاتی در چشمه‌های ریزگردها در این دو کشور هرچه زودتر آغاز شود. در آخرین تفاهم‌های انجام‌شده با مسئولان عراقی نیز ۴ استان شامل ۱۲ استان در عراق و ۱۲ استان در ایران را برای انجام اقدامات مشترک مشخص کردیم تا بتوانیم جلوی برداشت گردوغبار با وزش بادهای شدید در این ۴ استان را بگیریم. در این زمینه هیأت کارشناسی ایران به عراق سفر کرد و بازدیدهای میدانی لازم را انجام داد، ولی هنوز منتظر حضور میدانی هیأت عراقی در ایران هستیم تا بتوانیم تصمیم‌گیری‌های مشترک در زمینه کنترل گردوغبار در منشأ را به مرحله اجرا بگذاریم. منتظر حضور هیأت بلندمرتبه عراقی در کشورمان هستیم تا بتوانیم اقدامات مشترک را شروع کنیم.

وی به ایلنا گفت: در کشور سوریه نیز طبق توافقات مشترک، قرار بود که عملیات میدانی برای کنترل گردوغبار توسط کارشناسان ایران در کانون‌های خیزش ریزگردها در این کشور انجام شود، ولی متأسفانه آن دسته از چشمه‌های گردوغبار که از نظر ما جزو مناطق دارای اولویت برای انجام اقدامات لازم به‌منظور جلوگیری از فرسایش خاکی قرار دارند، در مناطقی از جمله «برالزور» واقع شده‌اند که درگیر جنگ هستند؛ به همین خاطر، دولت سوریه به دلیل ملاحظات امنیتی به ما اجازه نمی‌دهد که در زمینه مقابله با کانون‌های گردوغبار در این مناطق فعالیت کنیم، اما خوشبختانه هم با عراق و هم با سوریه تفاهم کرده‌ایم که به محض پایدار شدن شرایط سیاسی و امنیتی در این کشورها، اقدامات مشترک موردنیاز برای مقابله با برداشت گردوغبار در چشمه‌های اصلی را آغاز کنیم.

خبر

طرح طبیعت‌گردی آشوراده به‌زودی اجرایی می‌شود

معاون محیط‌زیست طبیعی و تنوع‌زیستی سازمان حفاظت محیط‌زیست گفت: در مرحله انتخاب شرکت برای اجرای طرح طبیعت‌گردی آشوراده هستیم که امیدواریم به‌زودی یکی از شرکت تعیین‌شده انتخاب و کار اجرایی طرح آغاز شود که در این صورت وضعیت نابسامان گردشگری در مناطق مسانده‌هی می‌شود. حسن اکبری درباره نحوه اسکان گردشگران در آشوراده که بسیار هم بحث‌برانگیز شده بود، توضیح داد: قرار نیست گردشگری در منطقه اسکان داده شود. در واقع برای اسکان موضوع این بود که در مجموع در سال ۹۷ صادر شده بود مسئله تفرج مشترک در سایت ۲۲ هکتاری و اراضی ملی دیده نشده بود؛ یعنی اجازه اسکان با ۸۰ واحد شبانه داده شده بود که این کار با کرد زون تفرج متمرکز همخوانی نداشت و هم یک‌سری ایرادات قانونی بر آن وارد بود؛ برای همین بود که طرح زمان‌بر شد، اما خوشبختانه کارهای اصلاحی با همکاری بخش‌های مختلف ازجمله استانداری گلستان انجام شد و بخش اقامت به مستثنیات در داخل روستای آشوراده منتقل شد اراضی ملی به این اختصاص پیدا نکند؛ بنابراین اسکان در قالب بومگردی یا اکولاج روستا انجام می‌شود و در آن سایت ۲۲ هکتاری فعالیت‌های مجاز تفرج گسترده مانند بازدیدهای ساحلی و مسیری‌هایی برای پیاده‌روی که نیاز به سازه‌های سنگین ندارد، انجام خواهد شد. هدف اصلی طبیعت‌گردی در محیط‌های طبیعی واقع در مناطق چهار گانه تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط‌زیست، بهره‌برداری پایدار از مناطق توأمان با حفاظت آنها در بلندمدت است.

دولت سبزه‌هم برای رفع نواقص این طرح و اجرای آن اقدامات زیادی انجام داد که از جمله آنها می‌توان به این موارد اشاره کرد: ابلاغ مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در سال ۱۴۰۰ مبنی بر لزوم تدوین طرح یکپارچه گردشگری در حوزه جزیره آشوراده (محدوده ۲۲ هکتاری) و بندر ترکمن، اصلاح و تمدید مجوز ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طرح طبیعت‌گردی آشوراده در محدوده ۲۲ هکتاری با حذف اقامت شبانه در جزیره، اخذ مصوبه کمیته ملی طبیعت‌گردی برای اجرای طرح طبیعت‌گردی آشوراده، تهیه نقشه‌های اجرایی و مدل سرمایه‌گذاری طرح طبیعت‌گردی آشوراده، انعقاد موافقتنامه با صندوق ملی محیط‌زیست برای سرمایه‌گذاری در طرح طبیعت‌گردی آشوراده با هدف جلوگیری از تصرفات راضی و انجام مطالعات مرمت قلعه تاریخی جزیره آشوراده معروف به قلعه روس‌ها.

عدد خبر

۴۵

کیلومتر

از جاده میامی-سبزواری به‌منظور هشدار در مورد تردد بویزپلنگ، دوربین‌ها و تابلوی‌های سرعت نصب شده است. تنها بخش کوچکی از پروژه‌های فنی‌کشی ایجادروشنایی، نصب دوربین‌ها و کاهش سرعت و پاسسازی پل‌ها انجام شده‌است.

۱۷۰۰۰

محبطبان

برای پوشش مناطق حفاظت‌شده کشور نیاز است. اکنون حدود ۳ هزار محبطنان مناطق حفاظت‌شده کشور را پوشش می‌دهند. ۶۷۰ پاسگاه محبطنانی و حدود یک‌هزار دستگاه خودرو در اختیار محبطنان قرار دارد.

یک زن همشهری از اسیر پناهنده